תורה אור

ואםעד שלא כיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב ותמכר א) ויקחו בדמיה אחרת ועושה תמורה ומועלין בה: **גמ'** *מאי שנא רישא דלא קא ב) מיפלגי ומאי שנא סיפא דקא מיפלגי רישא פסיקא ליה סיפא לא פסיקא ליה הא תנא ליה גבי תמורה תנא התם משום תמורה תנא הכא משום מעילה: **מתני'** *המפריש *מעות לנזירותו לא נהנין ולא מועלין מפני שהן ראוין ג) לבא כולן שלמים מת ד) והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה *מעות מפורשים דמי חטאת ילכו לים המלח ה) לא נהנין ולא מועלין דמי עולה יביאו עולה ומועלין בהן *דמי שלמים יביאו שלמים ונאכלין ליום אחד *ואין טעונין לחם: **גמ'** מתקיף לה ריש לקיש וליתני נמי המפריש מעות ו) לקינים לא נהנין ולא מועלין מפני שהן ראוין להביא תורין שלא הגיע זמנן ובני יונה שעבר זמנן אמר רבא אמרה תורה *במעות סתומין הבא שלמים אמרה תורה *הבא תורין שלא הגיע זמנן (א) ז) אינן ראויין למזבח: **מתני'** *רבי שמעון אומר הדם קל ח) בתחלה וחמור בסופו נסכין חומר בתחלתן וקל בסופן *דם בתחלתו אין מועלין יצא לנחל קדרון ט) מועלין בו **נסכין בתחלתן מועלין בהן ירדו לשיתין אין מועלין בהן: **גמ'** ת"ר *מועלין בדמים דברי ר' מאיר ור"ש וחכ"א אין מועלין מ"ט דמ"ד אין מועלין י) *אמר עולא אמר קרא ויקרא יז °ואני נתתיו לכם שלכם הוא דבי ר' ישמעאל תנא לכפר לכפרה נתתיו ולא למעילה רבי שם יוחנן אמר אמר קרא °כי הדם הוא בנפש יכפר יא) *לפני כפרה כלאחר כפרה הוא מה לאחר כפרה אין בו מעילה אף לפני כפרה אין בו מעילה ואימא (ב) מה לפני כפרה יש בו מעילה אף לאחר כפרה יש בו מעילה וכי יש לך דבר שנעשית מצותו ויש בו מעילה אמאי לא

הרי

ואם עד שלא כיפרו הבעלים. ...

שהיא בעלת מום הואיל ומסתאבא וקיימא תמכר לאחר ויביא בדמיה חטאת ואותה שעברה שנתה תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה אחרת ועשה תמורה ומועלין בה הואיל וקדושה קדושת דמים: **גמ'** ומאי שנא הכי יב) *רישא דלא קא מפליג בהו. ולאמר דלעולם ימותו בין משכיפרו בין עד שלא כיפרו: רישא פסיקא ליה. דלעולם ימותו דמאי הפלגה איכא למפלגי ברישא התם ליכא למימר כיפרו ולא כיפרו דולד חטאת ותמורת חטאת אינהו גופייהו לא הוו חטאת וחטאת שמתו בעליה נמי הא מתו להו בעלים אבל בסיפא איכא למפלגי: הא תנא ליה גבי תמורה. כי האי גוונא: תנא התם משום תמורות. אידי דאיירי בתמורה איירי נמי במעילה: והכא תנא משום מעילה. ואידי דאיירי במעילה איירי נמי בתמורה: **מתני'** המפריש מעות לנזירותו. ולא פירש אלו לחטאת ואלו לעולה ואלו לשלמים: לא נהנין ולא מועלין. בכל אותן מעות: מפני שהן ראויין להביא בכולן שלמים. כלומר דבכל יג) מנה ומנה מצינן למימר זה הפריש לשלמים ושלמים קדשים קלין הינהו ואין בהן מעילה כדתנן בפ' קמא (לעיל דף ו:) קדשים קלין לפני זריקת דמים אין מועלין בהן ומאי טעמא אזיל לקולא דאי אמרת (נימא) שהן ראויין להביא עולה ואיכא מעילה בכולהו מכל מקום דמי שלמים איכא ביניהו דאינן בני מעילה ואי מייתי עלייהו קרבן מעילה אשתכח דקא מייתי חולין לעזרה *הלכך יד) לקולא דלא נהנין ולא מועלין: מעות סתומות. דלא פירש: יפלו *לנדבה. דהלכה היא בנזיר: דמי חטאת ילכו לים המלח. דחטאת שמתו בעליה היא: דמי עולה יביאו עולה. דדורון בעלמא היא דלאו לכפרה אתיא וכדאמרינן בקינין (פ"ב משנה ה) האשה שמתה יביאו יורשיה עולתה: ונאכלין ליום א'. כדין שלמי נזיר: ואין טעונין לחם. משום דכתיב ביה (במדבר ו) ונתן על כפי הנזיר ואין כאן נזיר: **גמ'** מתקיף לה ריש לקיש. הואיל וקתני במתניתין לא נהנין ולא מועלין מפני שהן ראויין כו' ליתני נמי המפריש מעות לקינין כו' דלא נהנין ולא מועלין כדקתני בני יונה שעבר זמנן שכבר הן לראובן ותורין קטנים שלא הגיע זמנן לא נהנין ולא מועלין דכיון דאינן ראויין לקרבן דפסולין נינהו לא קרינא בהו מקדשי ה' ולית בהו מעילה: אמר רבא. לא דמי מפריש מעות לנזירותו למפריש מעות לקינו דגבי נזירות אמרה תורה במעות סתומים הבא שלמים [א] משום דאיחייב נמי להביא במקצתו שלמים הלכך אמרינן מפני שראויין להביא בכולן שלמים לית בהו מעילה אבל הכא במפריש מעות לקינו מי אמרה תורה הבא תורין שלא הגיע זמנן שאינן ראויין למזבח כלל למאי מייתו להו הלכך לא הוי להו הכא: **מתני'** [ב] יצא לנחל קדרון מועלין בו. מדרבנן אבל במקדש אין מועלין בו אפילו מדרבנן לפי שאין גוזרין גזירות במקדש דהא לנחל קדרון לאחר זריקה הוא כדתנן (יומא דף נח:) אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בהן והאי מעילה מדרבנן היא ולא מדאורייתא (ג) טו) אבל מדרבנן מועלין כגון לאחר שיצא לנחל קדרון: טז) [ג] **גמ'** וקבעי עלה יז) מ"ט דמ"ד אין מועלין בו מדאורייתא ליתא אתריגא ה"ג ע"כ לא פליגי וכו' מנא ה"מ דאין מועלין בדמים מדאורייתא: מה לאחר כפרה אין בו מעילה. דנעשית מצותו: ואימא הכי לאידך גיסא מה לפני כפרה יש בו מעילה. שהרי לא נעשית מצותו וכו' יח) ואוקימנא דאידי ואידי יש בו מעילה לטעמיה דר' יוחנן קאמר דדריש הוא וקא"ל מאי חזית דדרשת הכי: אמר יט) ליה ר' יוחנן וכי יש לך כו'. אלא ודאי הכי מיסתבר כדאמינא:

א) [ועי' תוס' פסחים כב: ד"ה מנין ומש"ש כלידו]

[ועושה] תמורה ומועלין בה. ... לאוסור כדאמר תרעה כו': **מאי** שנא סיפא דמיפלגי. כלומר דמפליג עיברה שנתה ושנמצאת בעלת מום מהאי תלת דרישא ולא תני כולהו בחד בבא ויתני רישא פסיקא ליה דבכל ענין תמות בין כיפרו בין לא כיפרו אבל סיפא לא פסיקא ליה דלא אמרינן בהני דסיפא תמות אלא א"כ כיפרו בעלים אבל בלא כיפרו אמרינן תרעה כדמפרש במתניתין הלכך צריך לאפלוגינהו בתרי בבי כ):

הא כא) תני גבי תמורה. בפרק ולד חטאת (תמורה דף כא:) איכא כי הגא והרוייהו למה לי ומשני התם משום תמורה כלומר אגב דתני *להו משום דאין שכין תמורה דשייך התם ואי תמורה עיקר *הגא נמי כב) דין דאין שכין תמורה: **המפריש** מעות לנזירותו לא נהנין ולא מועלין. מפני שהן ראויין לבא כולם שלמים דכיון דלא פירש אם ירצה יביא כל המעות לשלמים וקדשים קלים לית בהו מעילה:

מת כג) הנזיר והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה. לעולת קיץ למזבח בנזיר (דף כה.) מפרש טעמא:

דמי חטאת ילכו לים המלח. כמו חטאת שמתו בעליה: **ואין** טעונין לחם. דעל כפי הנזיר כתיב (במדבר ו) ונזיר אין כאן: **יצא** לנחל קדרון מועלין. מדרבנן קאמר כדמפרש בגמרא: **ירדו** לשיתין אין מועלין כד). דאמרינן עשית מצוה ובגמ' מפרש הכי דמי דנפקא מינה: **מפני** שהם ראויין להביא תורים שלא הגיע זמן. כלומר שהם קטנים ואין ראויין למזבח עתה ולכשיגדלו יכשרו והגא במתניתין דלא נהנין ולא מועלין ובני יונה שעבר זמנן כדי נסבה הכא דהא לעולם לא יהיו ראויין למזבח מאחר שעבר זמנן ואגב תורים שלא הגיע זמן נקטיה:

אמרה תורה הבא (תורים) [שלמים] במעות סתומים הבא תורין כו'. בתמיה שאין ראוי למזבח כה) [ולמאי] מייתי להו *וא"כ לית לן למימר דלא כו) נהנין טעמא דמפני שהם ראויין כו':

מאי טעמא דמאן דאמר אין מועלין לא גרסינן כז) דא"כ משמע דמ"ד מועלין היינו מדאורייתא וליתא ליה האי דרשא דבסמוך וזה אינו דהא *ברים הוציאו לו (יומא דף נט:) קאמר ע"כ לא פליגי אלא מדרבנן אבל כח) דאורייתא אין מועלין ועוד דר"ש קאמר הכא דמועלין ובמתני' קאמר ז"ק דאין מועלין אלא בסוף כט) דר"ל מדרבנן אלא [ה"ג עד כאן ל"פ ר"ש] אלא מדרבנן אבל מדאורייתא אין מועלין מנהני מילי א): **אין** לך דבר שנעשית מצותו ומועלין. ואם תאמר אימא איפכא [ד] דאין לך דבר שלא נעשית מצותו ואין בו מעילה וי"ל דעגלה ערופה הוכיח דירידתה לנחל איתן אוסרתה וקודם לכן לא:

***תרי** מיעוטי כתיבי. תימה דבחד מיעוטא הוה סגי דליכא למימר דאי לא כתיב מיעוטא אלא בחד הוה ילפינן מאידך דאם כן ליפתוק מן המיעוט דהא ל) שני כתובים הבאין [ה] כאחד [א] לא) אין מלמדין ונראה למורי הרב [רבינו] פרץ דלא מצי למיפרך מעגלה דאיצטריך טמא בו בעריפה ואין אחר בעריפה לאפוקי פרה אדומה כדאמר בפ"ק דחולין (דף כד.) וא"כ צריך לכתוב ושמו כדי שלא נלמוד ממט דהערופה איצטריך כדפי' ל) לב): **לול** קטן היה בין הכבש למזבח. פירוש כמין ארובה ואין זה אותו לול דאמרינן בזבחים (דף סב:) [ו] ובסוכה (דף מט.) שאותו הוא בין כבש למזבח ממש כדי לקיים מצות זריקה בבשר וזה היה משוך לצד הקרן של [ז] מזרח וכבר כלה רחב הכבש שהוא ס"ז אמה והמזבח שים ושלשים והכבש לג) ממולע למזבח:

ב) [ומ"ש תוס' חולין קנ: ד"ה מועלין]

מה

ה ב מיי' שם וס"ש מהל' טומאת סל' ג:
ו ג ד מיי' שם וס"ש מהל' מודה סל' י:
ז ה מיי' פ"ד מהלכות מעילה הלכה ג:
ח ו מיי' שם סל' ד:
ט ז מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה יא:
י ח מיי' שם סל' ט:

[תמורה כג. ע"ש]
מנחות ה מיר כד:
[ס"א רבי ישמעאל]
ז"ק מ"ש [לקמן יב.]
[סוכה מט:]
יומא נט: תוספתא דזבחים פ"ו
[חולין קז. ע"ש]

הגהות הב"ח

(א) גמ' שאינן ראויין למזבח. נ"ב בתמיה: (ב) שם ואימא מה לפני וכו' יש בו מעילה: ...

רבינו גרשום

בהן לכתחלה הואיל וקדושין הן ואם נהנו אין מועלין בהן מדאורייתא אלא מדרבנן ... ואם עד שלא כיפרו הבעלים. ... עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה אחרת: ועושה תמורה ומועלין בה. הואיל דיש בהן קדושת דמים: מאי שנא רישא. הני תלת דלא קא מפליג בהו רישא פסיק ליה דבין משכיפרו ובין עד שלא נתכפרו לעולם ימותו ואי דאמר מה הפלגה איכא למיעבד לה ברישא: הא תנא ליה גבי תמורה. ליה נמי

שיטה מקובצת

א) ותמכר ויביא בדמיה תיבת ויקחו נמחק: ב) קא מפלגי ומ"ש סיפא דקא מפלגי רישא: ג) ראויין להביא כולן: ... עי' תוס' בכורות (דף נג ע"א): ו) מעות לקנו תיבת לקינים נמחק: ז) זמנן שאינן ראויין: ח) קל בתחילתו וחמור בסופו נסכין חמורין בתחילתן וקל בסופן הדם בתחילתו אין מועלין בו: ט) קדרון. ע"ו (דף מד): י) מועלין. לא ע"כ לא פליגי אלא מדרבנן אבל מדאורייתא אין מועלין מנה"מ אמר עולא כו': יא) יכפר הוא לפני כפרה הוא לאחר כפרה מה: יב) הני דרישא דלא: יג) דבכל מעה ומעה מצינן: יד) הילכך אזלינן לקולא: טו) מדאורייתא דאין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו דבר נעשית מצותו הס"ד ומה"ד גמ' אין מועלין מדאורייתא: טז) תיבת גמ' נמחק: יז) עלה בגמרא מאי טעמא: יח) מתיבת ואוקמינא עד תיבת לטעמיה נמחק: יט) אמר לך ר' יוחנן תיבת ליה נמחק: כ) בבי מיהו הא לא מתוקם רק לרשב"ל דאמר עברה שנתה אינה מתה רק באבודה דאי עברה שנתה מתה בלא אבודה א"כ והוה מצי למתני עברה שנתה בהדי הנך קמייתא וצ"ע בתמורה אם שום אמורא פליג על רשב"ל: כא) הא תנא גבי אות י' נמחק: כב) נמי אין מועלין הכא משום מעילה דאין מועלין הוי עיקר ואגב דין מעילה דהוי עיקר תני נמי דין: כג) מת פי' הנזיר: כד) מועלין בהן דהוא נעשית תיבת דאמרינן נמחק: כה) למזבח למאי מייתי: כו) דלא מועלין ... ל) דהא השתא קיימי אליבא דמ"ד שני: לא) על תיבת אין רשום למעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: לב) כדפי' והא דקאמר תרי מיעוטי כתיב לאו דוקא הוא לגבי הך דהבא: לג) והכבש היה ממולע:

כי האי גוונא תנא התם אגב (דאידי) דאיירי בתמורה והכא משום מעילה: המפריש מעות לנזירותו. ולא פירש אלו לשלמי ואלו לחטאתי ואלו לעולה: לא נהנין ולא מועלין. בכל אותן המעות: מפני שהן ראויין. ראוי לבוא כולן לשלמים. כלומר דבכל מנה ומנה מצינן למימר זו לשלמים הפריש ושלמים קדשים קלים נינהו ואין בהן מעילה כדתנן בפרק קמא קדשים קלים לפני זריקת דמים כו' וס"ם אזיל לקולא דאי אמרת נימא שהן ראויין לבוא כולן עולה ואית בהו מעילה מ"מ דמי קדשים קלים יש בהן דאינן בני מעילה ואי קא מייתי עלייהו קרבן מעילה אישתכח דקא מייתי חולין לעזרה הילכך אזיל לקולא דלא נהנין ולא מועלין: יפלו לנדבה. שהלכה היא בנזיר: דמי חטאת ילכו לים המלח. דחטאת שמתו בעליה היא: דמי עולה יביאו עולה. א) האשה שמתה יביאו יורשין עולתה דדורון בעלמא הוא: ונאכלין ליום אחד. כדין שלמי נזיר: ... זמנן. ... הפסולין לקרבן וכיון דפסולין לאו קדשי ה' נינהו ולית בהו מעילה: אמר רבא. לא דמי מפריש מעות לנזירותו למפריש מעות לקינו. דגבי נזיר אמרה תורה במעות סתומים הבא שלמים. משום דמחייב להביא בהן נמי שלמים הילכך אמרינן מפני שראויין להביא בכולן שלמים לית בהו מעילה אבל הבא במפריש מעות לקינו מי אמרה תורה הבא תורין שלא הגיע זמנן שאינן ראוין למזבח למאי כן קא מייתו להו הילכך לא תני הכי: הדם בתחילה. אין מועלין בו והוא קודם זריקתו: יצא לנחל קדרון מועלין בו. היינו בתר זריקה. כדתנן אלו ואלו מתערבין באמה ויוצא לנחל קדרון ונמכרין לזבל ומועלין בו והא מעילה מדרבנן היא ולא מדאורייתא דאין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו: ירדו לשיתין אין מועלין בהן. דבר נעשית מצותו מה לאחר כפרה אין בו מעילה מדאורייתא דנעשית מצותו: אימא הכי לאידך גיסא מה לפני כפרה יש בו מעילה דאכתי לא נעשת מצותו. לטעמא דרבי יוחנן קאמר דדריש הוא:

א) נ"ל דדורון בעלמא הוא וכדתנן בקינין פ"ב דהאשה שמתה יביאו יורשין עולתה.

הגהות צ"ק [א] משום דהבא מחייב נמי כו' [ב] יצא לנחל קדרון מועלין בו והאי לנחל קדרון לאחר זריקה הוא כדתנן אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בהן והאי מעילה מדרבנן הוא ולא מדאורייתא אבל במקדש אין מועלין בו אפילו מדרבנן לפי שאין גוזרין גזירות במקדש הס"ד ואח"כ צריך לציין גמ' ואח"כ ד"ה מ"ד מועלין מדרבנן כגון לאחר שיצא לנחל קדרון וקבעי עלה מ"ט דמ"ד כו' [ג] כ"ל גמ' והכ"א אין מועלין ר"ל מדאורייתא [ד] לאחר כפרה כלפני כפרה דאין לך דבר כו' [ה] כאחד מגמדין [ו] וכפסחים לד. [ז] מזבח

הגהות מהר"י לנדא [א] תוס' ד"ה תרי מיעוטי כו' כאחד אין מלמדין. מלת אין נמחק ועי' יומא ס ע"א תוס' ד"ה הכי מיעוטי: